



Dit digitale blad is een raapsel van wetenswaardigheden en ongein betreffende de Koninklijke Marine en Koopvaardij uit het heden en verleden.

*Deze digitale krant fungeert als verlengstuk en is onafscheidelijk verbonden aan de website:*

<https://www.tenanker.com>

*en conformeert zich aan de regelgeving zoals daar is vermeld.*

.....

*Er zijn altijd wel mensen die met mijn werk aan de haal gaan. Aan de ene kant is dat een teken dat ik het goed heb neergezet, maar ik hoop wel dat onze lezers respect tonen en niet lukraak het kopiëren voor andere dan puur privé doeleinden zonder daar toestemming voor te vragen.*



Redactie :

A.C.Krijgsman

06-25160899

[tenanker@kpnmail.nl](mailto:tenanker@kpnmail.nl)

**3e jaargang – nummer 3 – 13 januari 2020**



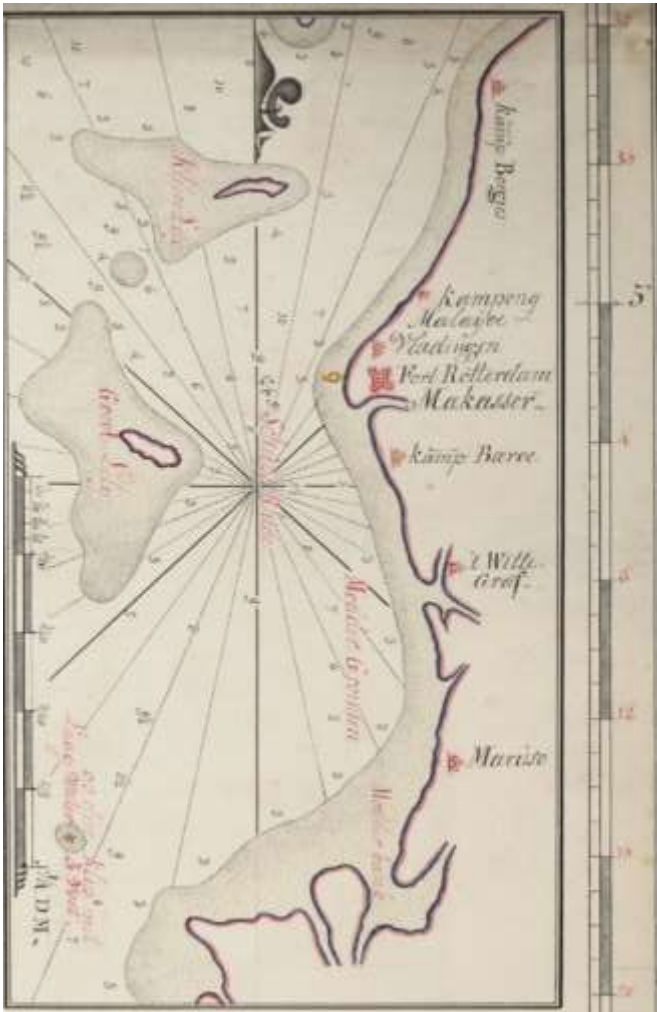
**Extra Editie 6.8 van Ltz. MWO Veerman**

## **6.8 Gouvernement's overdracht te Makassar**

Ter Rede Makassar;

De 5<sup>e</sup> september 1816 was een mooie dag, geschikt om voorbereidselen te maken voor alle plechtigheden die moesten plaats vinden. De grote vlag, geus en wimpel werden in de toppen gehesen ter ere van de aankomst van de commissarissen die het gezagoverdracht officieel moesten uitvoeren, de heren Chassé, KtZ Dietz en Lt. Col Bischoff.

Zij vertrokken om 's ochtends 07.00 uur al naar de wal. Bij hun vertrek paradeerde bemanning in de "takken" (de raas) zoals Veerman het uitdrukt. Tegelijkertijd salueerde de Evertsen met 15 schoten wat door het fort egaal beantwoord werd. Het fort werd die dagen nog door de Engelsen bemand. Tegen de middag liep de temperatuur op tot 81.5°F (28°C), het was dus niet al te warm.



Figuur 6.8.1 VOC kaart van de rede van Makassar. Het fort Rotterdam en het Witte Graf waren belangrijke herkenningspunten die gebruikt werden voor het navigeren. De Breedte van de ankerplaats is iets meer dan 5° 7' Zuid, wat overeenkomt met het bestek van de Evertsen.

Diezelfde ochtend overleed de infanterist Hendrick Doot.

Hij was nu de 23<sup>ste</sup> overledene op deze tocht.

De dagelijkse werkzaamheden begonnen meteen weer nadat de afgevaardigden waren vertrokken en allereerst werden zeilen afgeslagen en daarna werd het daags ankertouw op 20 vadem uitgezet.

De Heer van Schimmen, de secretaris van de Commissie, die ook aan boord was ging wat later naar de wal. Zoals gebruikelijk in een haven werd het dagelijks wachtschot afgevuurd op de noen. Om de lokale noen te bepalen gebruikte men in die tijd sextanten. Deze metingen gaven niet alleen de lokale tijd aan, maar werden ook gebruikt om de Lengte en Breedte te bepalen. Die metingen konden dan vergeleken worden met de kaarten die veel preciezer waren

en op die manier konden afwijkingen in de instrumenten en bepalingen dan worden gecorrigeerd. De bepaalde breedte bepaalt op de Evertsen was 5°-7'-32"Zuider Breedte, wat keurig overeenkomt met moderne kaarten, en de Compagnie kaart in Fig. 6.8.1.



Figuur 6.8.2 Gezicht op Fort Rotterdam (Ujung Padang) zoals Veerman het gezien moet hebben. Alleen de vlag toen hij aankwam was Brits. (bron: litho door Dirk Temmink, 1840)

Op de 6e september, ging het afslaan der zeilen door, dit was altijd een heidens karwei omdat de canvas zeilen reuze zwaar waren, en dit nam veel tijd in beslag.

Tijdens de AM liep een Engels koopvaardijchip dat aankwam uit zee vast op een van de zandbanken. Dit geeft men een idee hoe moeilijk het was om met grotere schepen hier naar binnen te komen zonder vast te lopen. Het bleek dat de eerdergenoemde Heer Kruijthof, die benoemd was tot Gouverneur van Makassar, daar aan boord was waarna hij zich spoedig ontscheeptte. Met hem werden 2 kisten Zilver specie naar de wal gestuurd. De volgende dag had dit schip zich weer los weten te trekken van de zandbank.

Omdat er weer velen zieken waren onder de troepen werden deze naar de wal gestuurd alwaar een ziekenhuis was. Deze was ook opgericht door de VOC in haar betere dagen. Met hen werden 17 gezonden soldaten naar de wal gestuurd om als wacht te dienen. Deze kregen de volgende victualiën mede, 55# brood, 15# boter, 55# gort, 37# rijst, 18# gierst (groep van graan gewassen), 5 # stroop, 9 # rozijnen en 14 mengele (een maat voor bier of anderzins, nagenoeg = een half liter) rode wijn. Wat de gezondheid betrof ging het nog steeds niet zo goed, want de infanterist Steentra overleed die dag. De 24<sup>ste</sup> dode sedert het vertrek uit Batavia.

Het lijk van de overledene werd op de 8<sup>ste</sup> naar diep water gebracht met een sloep en overboord gezet. Verder werden er nog 5 vaten kopergeld naar de wal gezonden, benevens 21 oxhoofden rode wijn en verschillende goederen der troepen.

Op de avond van de 10<sup>e</sup> september, omstreeks 8<sup>h</sup>30', werd er brand bespeurd op een voor de wal liggende Paduwakan. De Evertsen zond er meteen 2 sloepen met brandspuiten heen.



Padewakan....

Met medewerking van de Engelse sloepen van de daar liggende korvetten wist men het brandende vaartuig van de wal af te krijgen en op een zandbank op de ree beneden winds vast te zetten, zodat het vuur niet over kon slaan op de stad. Ondanks alle pogingen met de brandspuiten lukte het niet om deze felle brand te blussen. De sloepen kwamen weer terug waarna het vaartuig verder

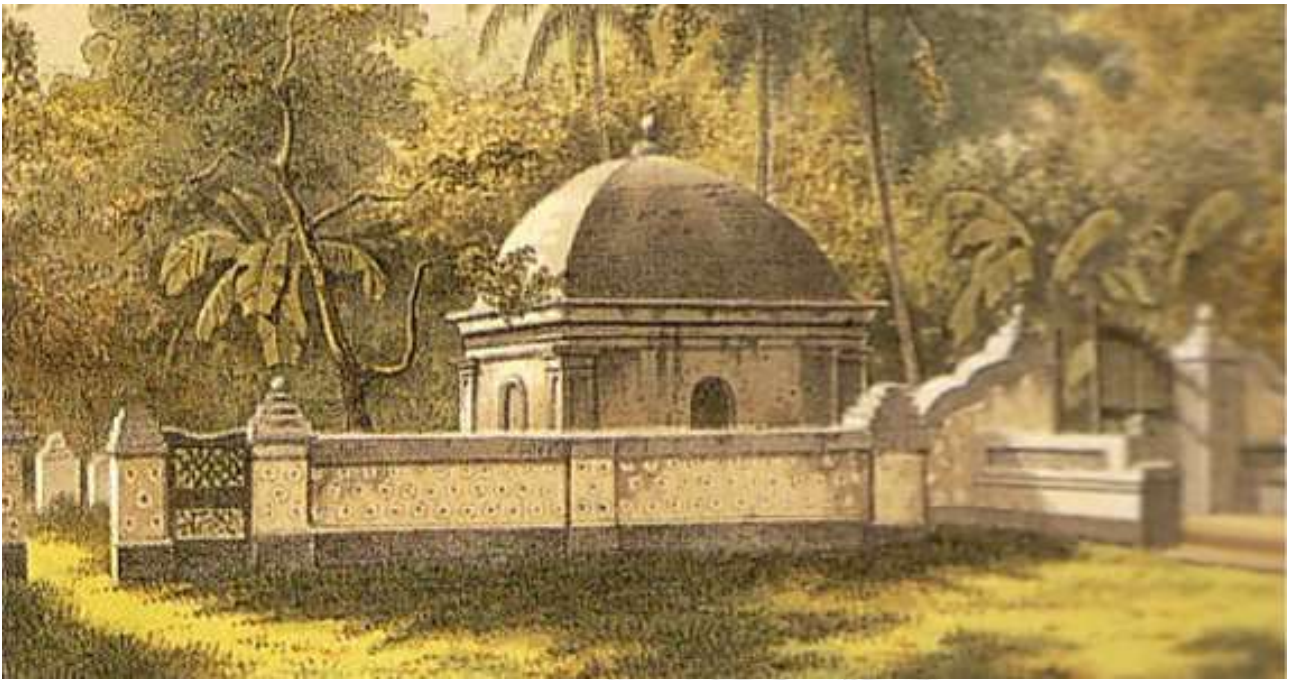
uit brandde op de zandbank. De bemanning kreeg een extra oorlam voor de inspanning. Die dag werd ook de barang der troepen ontscheept evenals 5 vaten zout en 5 kistjes scherpen geweerpatronen.

Omdat de Koloniale Marine patrouille scheepen nodig had in dit gebied, kregen De KLTZ Verhuell, 1<sup>e</sup> Ltz's Anemaat en Jacobson opdracht om een schoener in de haven te inspecteren, die te koop werd geboden door de Engelsen, om te bepalen of dit schip goed genoeg was om voor de Koloniale marine te dienen. Dit bleek inderdaad het geval te zijn en het schip werd gekocht van de Britten.

In de loop van die dag ging de helft van de troepen, ongeveer 200 man naar de wal om het fort Rotterdam over te nemen zodra de overdracht had plaats gevonden.

Ze werden tijdelijk op een landgoed buiten kampong Baroe dicht bij het Witte Graf gehuisvest in een bamboezen huis. (Zie kaart 6.8.1)





Figuur 6.8.3 Het Witte graf zag er waarschijnlijk zo uit. Het was een grafmonument van een vroegere koning van Gowah die Mohamedaans was. (tekening door J.C. van Rappard, Leiden 1888)

De andere helft, onder bevel van de kapitein Du Kloe was bestemd om Maros\* te bezetten, een plaatsje aan de kust benoorden Makassar aan de monding van de Maros rivier. Volgens het journaal op "circa drie uur reizen" afstand, maar Veerman schrijft niet met wat voor vervoermiddel.

Deze troepen vertrokken per prauw tegen de avond. Waarom dat 's nachts werd gedaan was waarschijnlijk vanwege de hitte over dag. In een open prauw is er natuurlijk geen bescherming tegen de sterke zonnestraling overdag.

\*De situatie op Celebes was allesbehalve vredig. De Engelsen vochten in die tijd tegen de koning van Boni, en de Nederlanders erfden deze situatie. Maros was een klein fort bestemd om Makassar tegen aanvallen te verdedigen.

De werkzaamheden aan boord van de Evertsen gingen ondertussen weer rustig door. Er werden wat voorraden van de wal ontvangen, waaronder verf en "lijmwater" (afgeleid van het Engelse woord "lime"). Lijmwater werd gemaakt van ongebluste kalk en is een soort loog dat gebruikt werd om dekken, speciaal in het onderschip, schoon te schrobben en ontsmetten. Tijdens het lenspompen bleek een der pompen verstopt te zijn met rijst. Er dreef natuurlijk van alles rond in het lenswater, zoals menselijk uitwerpselen en verrot voedsel. Dit maakten een heel smerig zootje, wat speciaal bij de hogere tropische temperaturen natuurlijk enorm ging stinken. Daarom werd er, nadat de pompen waren geklaard, ongeveer twee voet vers zeewater naar binnen gepompt en daarna weer uitgepompt om het zaakje een beetje schoon te spoelen. Dit proces werd een paar keer herhaald totdat de stank en kwaliteit van het lenswater acceptabel werden geacht. (Speculatie van de auteur)

Op vrijdag 13 september, werden de Ltz2 titulair Jacot, de Adelborst Van Oldenbarneveld, en matrozen Rolbach en J. Bassie overgeplaatst op de eerdergenoemde schoener die onlangs goed gekeurd was en daarna werd gekocht van de Engelsen. Deze werd herdoopt tot "de Herstelde".

Tijdens parade werden de Nederlandse vlag in wimpel in haar toppen gehesen. Ook werd er 100# rijst naar toe gestuurd, want ze moesten nu voor zichzelf koken. Of er een vaste bemanning aan boord was wordt niet vermeld, maar dat was waarschijnlijk wel het geval.

In de middag kwamen er twee Engelse schoeners op de rede bestemd om de Engelse troepen die afgelost werden door de Nederlanders op te halen en naar Bengalen te transporteren.

Wat interessant is, is dat bij de aangebrachte voedsel voorraden voor de Evertsen ook 8 schildpadden waren toe gevoegd. Daar werd waarschijnlijk later soep van gekookt. Het dieet in de tropen veranderde natuurlijk radicaal vergeleken met het Nederlandse, wat moeilijk moet zijn geweest voor minder avontuurlijke eters, maar aan de andere kant had men natuurlijk niet veel keuze. Men at wat de pot schafte.

Het naar binnen en buiten pompen van lenswater werd nu elke dag gedaan met de dagelijkse werkzaamheden. Er vond een tragisch ongeval plaats die dag, de matroos D. Fabert viel uit een openstaande geschutspoort en kwam niet meer bovenwater. Zoals vele andere opvarende kon hij niet zwemmen en had daardoor het leven verloren.

Wat de ziekte-toestand betref waren er maar weinig verbeteringen. De matrozen W.F. van de Mark en H.W. Bosch overleden aan ziekte en hun lichamen werden op diep water overboord gezet.

De 16e September was een goede dag voor de equipage want er werd kat uitbetaald. Dit was de uitbetaling voor het 2<sup>e</sup> kwartaal van 1816. Men was dus behoorlijk achter wat de betaling betref. Uit het journaal blijkt dat alle uitbetalingen per kwartaal werden uitgereikt. Dit zou bij de tegenwoordige Marine waarschijnlijk niet zo goed aanslaan. Men werd bovendien uitbetaald in Ropijen (Roepia's), en een Ropij werd gerekend als Fl. 1,6, dus als men weer terug ging naar Nederland moest dit weer omgerekend worden in Guldens.

Het bleef mooi weer, en op de 18e september werd de Ltz Anemaat opdracht gegeven om de inventaris te inspecteren van een tweede schoener die overgenomen was van de Engelsen. De Adelborst 1<sup>e</sup> cl. De Potter kreeg het commando over deze schoener. Dit waren waarschijnlijk kleinere schoeners gebruikt voor de kustvaart met een kleine bemanning die meestal Boeginees of Makassaraans was.

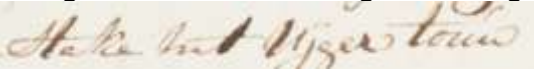
Deze tweede schoener werd herdoopt tot "De Waker". De matrozen W. Soos en J.B. Weerman werden erop overgeplaatst.

Op de 19<sup>e</sup> kwam er een Chinese brik op de ree die uit de Molukken kwam, beladen met vogelnestjes en zeeslakken. Deze lekkernijen waren bestemd voor de markt in Batavia. Het zal allemaal wel heerlijk geroken hebben aan boord van dit schip.

De twee recente gekochte schoeners hadden behoorlijk wat onderhoud nodig wat uit het journaal is af te leiden. Beiden werden ontladen van hun geschut en kruit, dat tijdelijk aan boord van de Evertsen werd opgeslagen, en beiden werden daarna op een nabij zijnde zandbank getrokken. Hier werd de huid afgekrabd van aangroeiingen, en tegelijkertijd werd er grondig schoon schip gemaakt met behulp van de bemanning van de Evertsen. Er was weer helaas een overledene, de matroos F. Brouwer overleed aan ziekte. Hij werd deze keer aan land begraven.

De matrozen J. van den Berg en J. Zetlij werden overgeplaatst op de "DeWaker", de twee eerder genoemden kwamen weer terug op de Evertsen.

Bij opkomende zeewind op 24 september, braken het daags en het spring ankertouw. Gelukkig had de wacht de tegenwoordigheid van geest om terstond het tui te laten vallen,

en  in het Plegt anker, en jeinde (takelde) daarna het gebroken daags touw binnenboord.

De volgende dag, 25 september, werd het daags touw opgevist met behulp van de sloepen waarna er een kabeltouw aan het opgeviste eind vastgebonden werd waardoor het geheel door het kluisgat aan boord werd getrokken en kon worden geïnspecteerd.

De bemanning kreeg weer een extra borrel voor deze inspanningen. (NB. De borrels in Indië bestonden voornamelijk uit Arak)

Die dag kwam er een Engels transportschip en een Paduwakang uit Java aan met tijdingen (nieuws) en brieven uit Europa en Batavia.

De matroos J. Paterson overleed op de 26<sup>ste</sup> en ook hij werd aan de wal begraven.

Het eerder vermelde daags touw dat opgevist was werd afgekeurd en volgens Veermans beschrijving "aan borsten gekapt". Dit om te voorkomen dat het niet weer gebruikt werd met alle nare gevolgen van dien.

Van de wal werden 5 ankers Sagoweer\* azijn ontvangen.

Het verkrijgen van water was minder eenvoudig. De bemanning Evertsen moest zelf water halen, en dit moest uit een put worden geschept, en daarna naar een sloep worden gedragen in halve aamen overgebracht voor verder vervoer naar het schip. Een Aam is een stuk kleiner dan een legger, dus er moest veel meer heen en weer gesjouwd worden.

De hitte gecombineerd met de hoge vochtigheid maakte dit zwaar werk voor de Europese bemanning, of zoals Veerman het uitdrukt gaf het "veel fatigues", net zoals op de heenreis op de Kaap Verdische eilanden. Om het werk iets makkelijker te maken werd er een bok opgericht boven de put, zodat de vaten met takels naar boven gehesen konden worden.

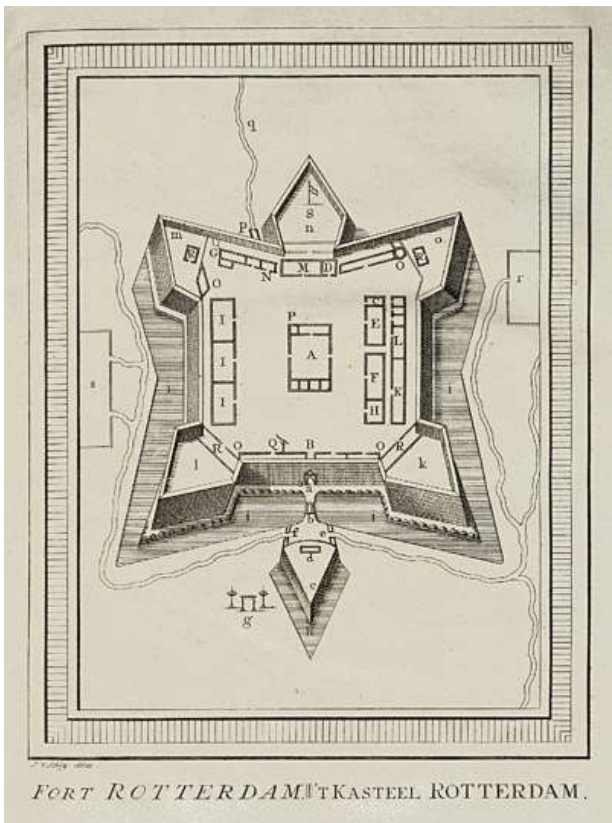
\* Sagoweer is een Nederlandse verbastering van "Saguer", het sap van de Sago palm waar palmwijn van werd gemaakt en ook azijn als men het langer deed door gisten.

Eindelijk op de 7<sup>e</sup> Oktober vond de officiële gezags overdracht plaats:

Land en Zeewind labber koelte, mooi weer, 's nagts niets nieuws, met den dag de groote schaloep na de wal, welken ten 7" met den Kapt Dietz terugkwam, te 7" deede een Saluut van 21 schoten het welke van het fort Rotterdam egaal bedankt wierd. Hierop ging aan de wal De Engelschen vlag op de forten neder en kort daarna wert de Nederlandsche vlag in plaats geheesen. Alswanneer onze troepen het fort inrukten door de land poort terwijl de Engelschen magt door de Zeepoort uit marscheerde en dit Gouvernement door de Engelsche resident Sir Dalton aan de Nederlandsche Gouverneur de Heer Kruithof overging. Hier op salueerde het Engelschen Corvet met 21 schoten, en wierd door ons van het fort egaal bedankt, als meede van ons boord, hierna bedankte het fort generaal met 21 schoten. Te 8" vertrokken den gewezen Kommandant Sir Dalton met de Engelschen troepen en embarkeerde op het Engelsche Corvet en transport schip, waneer het fort met 13 schoten salueerde en door her Korvet egaal bedankt wierden, welke daarna weder een saluut van 11 schoten na het embarkeren deed, ten 8"-30' gingen wij en Corps met den Kapitein Dietz naar de wal om de E: Heer Chassé, en Gouverneur te Complimenteeren. Gaven de Equipage een extra ration Arak.

Bij de pomp 20dm, te 9" salueerde het fort twee malen met 21 schoten voor onze bontgenoot Z:M Den Koning van Goah, welke bij de Gouverneur zijn opwagting maakte, en ons Gouvernement getrouwheid kwam zweeren, benevens verschijde kleinere vorsten van Celebes, welke ten Zuiden Makassar grensde. Deede naar gewoonten 's morgens en 's avonds de wagschoten.





Figuur 6.8.4 Plattegrond van het Fort Rotterdam

Een plattegrond van het fort Rotterdam is te zien in Figuur 6.8.4.

Het fort bestaat nog steeds en is tegenwoordig een museum. Het is geheel gerestaureerd door de Indonesiërs.

zie figuur 6.8.5a en b.



**Fort Rotterdam, Ujung Pandang 1995 (With star: governor's residence until 1850,**

Figuren 6.8.5 a en b. Het Fort Rotterdam zoals het er tegenwoordig uit ziet. De wallen zijn nog duidelijk zichtbaar.

Er vond een disciplinair incident plaats; De Kapt. D'armes H. Zoeteman werd vanwege dronkenschap gedegradeerd tot matroos 3<sup>e</sup> kl , en werd daarna nog eens met het eindje gestraft.

Dat was dus een behoorlijk zware straf voor wat men tegenwoordig als een klein vergrijp zou aanzien. Het leven aan boord van die schepen was niet altijd erg plezierig in die tijd, en zoals eerder werd beschreven, zochten sommigen hun troost in de alcohol.

14 oct. Hoogbezoek, Zijnen Zwarte Majesteit\* Krain Limbang Pareng, Koning van Goah\*\*, in het fort bij de Gouverneur geweest, Hij werd met 9 schoten begroet. De stoet waarmee deze vorst het fort naderde bestond uit ruim 800 gewapende Makassaren in welke midden deze koning op een wit paard zat welke door twee man bij de toon gelijd wierd, de prinscen van den bloeden waaren op enige afstand van de koning ook te paard, terwijl HM Aroe Liepoe Kassie, koningin van Goah, met de prinscessen van den bloede in draagstoelen waren.

NB. "Krain" betekent Vorst, en "Aroe" betekent Graafin in het Goah's

\* Deze term werd wel vaker gebruikt in die tijd, en het was niet spottelijk bedoelt.

\*\* Gowa of Goah, niet te verwarren met Goa in India, was een van de meest prominente Sultanaten op Celebes en de Molukken alvorens de Portugezen en Nederlanders arriveerden. Kraing (ook wel Kraeng gespelt) Limbang Parang was een wat oudere man, waarschijnlijk ongeveer 70 jaar oud. In 1778 werd hij na een burgeroorlog aangesteld als rijks bestuurder van Goah door de toen nieuwe koning Kraeng Bontalancas. (ref. Tijdschrift voor Neerlands Indië, 5<sup>e</sup> jaargang, 1<sup>e</sup> deel p. 449)

De daar op volgende dagen werden verder besteed aan het ontladen voor victualiën voor de troepen die zich nu op het fort inscheepte. Daarvoor werden enorme hoeveelheden rijst ontscheept. De eerste lading was 26,153 pond! (Ongeveer 13 ton). Als men rekent dat een zak rijst ongeveer 100 pond woog komt dit neer op ruw weg 261 zakken. Daarna ging er nog een lading van 10 ton en ladingen van 7 ton. Dus de troepen konden daar voorlopig weer een tijdje mee voort. De totale hoeveelheid rijst die werd ontladen was 81,352 #. Behalve voedingswaren werd er ook ammunitie ontscheept, 87 vaatjes grof kruit (na al dat geknal van het salueren zullen ze wel wat kruid nodig hebben gehad), en 5 kistjes geweerpatronen. Het aan boord blijvende kruit werd zorgvuldig gekeerd om te zorgen dat het droog en bruikbaar bleef. Ook werd er voor het magazijn aan de wal nog 100 vaten vlees en 25 vaten spek ontscheept. De diepgang werd bepaalt op 19 voet 8 duim (5.99m) Voor en 20vt 10dm (6.35m) Achter. Het schip was duidelijk lichter geworden vergeleken bij het vertrek uit Batavia.

Op Vrijdag de 18<sup>e</sup> October kwam "Krain Patoenra", kroonprins van Gowa, het schip bezichtigen. Zijn ouders, de koning en koningin kwamen de volgende dag het schip bezoeken;

H.M. de koning en koningin van Goah en een vijftigtal prinsen, prinsessen en Staatsheeren aan boord om het schip te bezichtigen. "Toen deze stoed het tussendeks doorwandelde, zijde de rijksbestierder van Goah, op het zien van de 36 ponders\* "het is geen wonder dat wij door Europeanen geregeerd worden". Zijne Majesteit wilde een der 36 pond kogels oplichten, maar het ontbrak hem aan kracht, waarbij hij het hoofd schudden en Allah toe riep.

Den Gouverneur van Makassar en verschijden met hunne vrouwen en andere dames meede aan boord. Tegen de middag vertrokken vorst en Stoet met hun gevolg welke uit ruim 300 Makassaren gewapend met pieken, pijl en boog en krissen bestond weder naar de wal. Salueerde met 9 schoten.

De Gouverneur en het overig gezelschap meede van boord."



Het moet natuurlijk een reuze opluchting zijn geweest op de Evertsen toen al die gevaarlijk uitgedoste krijgers weer vertrokken waren zonder incidenten. De Makkasaren waren een geducht krijgsvolk, waar de VOC en de Engelsen veel mee te kampen hadden. (Later voer het Koninkrijk Der Nederlanden verscheidene oorlogen op Celebes)

\*De 36 ponders waren kanons van een Frans kaliber waarvan de kogel 36 Franse "Livres" (ponden) wogen, ongeveer 17.6 kg.

Na al deze gelegenheden werden voorbereidselen getroffen voor de reis terug naar Java. Allereerst moesten het geschut van de pas aangeschafte schoeners ontladen worden en weer terug getransporteerd naar hun respectieve schepen. Daarna werd er weer water geladen en ontving men wat brandhout. Voedsel voorraden waren er duidelijk niet in Makassar, behalve af en toe een buffel

Het roer, dat nogal wat problemen gaf op de heenreis, kreeg nieuwe stuurrepen voor het vertrek als voorzorgs maatregel. Ondertussen werd de vertrekdatum vastgesteld op de 27<sup>ste</sup> Oktober.

De dag daarvoor kwamen er 11 "Inlandsche" soldaten aan boord en ook de loodsen, de Bootsman J. Bonfaij en de heer Jacobson. De heer Chassé, die zijn taak had volbracht, scheepste zich ook in, om terug te keren naar Batavia.

Zoals vaker voorkwam was de wind richting niet erg voordelig op de datum van het vertrek, ZOtZ en veranderlijk, zodat men spoedig weer vooranker moest gaan om niet aan de grond te lopen, maar in ieder geval was men nu officieel vertrokken.

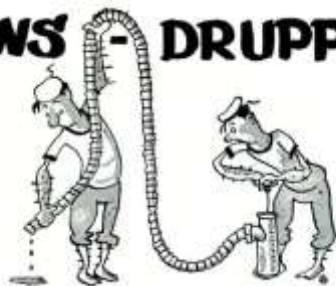
De lijst van de overleden tijdens het verblijf in Makassar is geïllustreerd in Tabel 6.8.1. Over het lot van de zieken die naar het hospitaal overgebracht waren wordt niets vermeld. Zij bleven achter in Makassar. Het totale aantal van overledenen sinds het vertrek uit Batavia was gestegen tot 29.

5 sept 1816	Hendrick Doot	Infanterist
7 sept 1816	Steenstra	Infanterist
15 sept 1816	D. Fabert	Matroos
16 sept 1816	W.F. van der Mark	Matroos 3e klasse
17 sept 1816	H.W. Bosch	Matroos
21 sept 1816	F. Brouwer	Matroos
26 sept 1816	J. Paterson	Matroos

Tabel 6.8.1 Lijst van overledenen te Makassar.

\*\*\*\*\*  
 Wordt vervolgd.....

## NIEUWS - DRUPPELS



Deze mutsen zijn thans ook in kleinere maten te bestellen, e.e.a. op verzoek van trotse opa's die ook met kleinzoon / dochter willen pronken.

<https://www.debakstafel.nl/marine-mutsen.html>



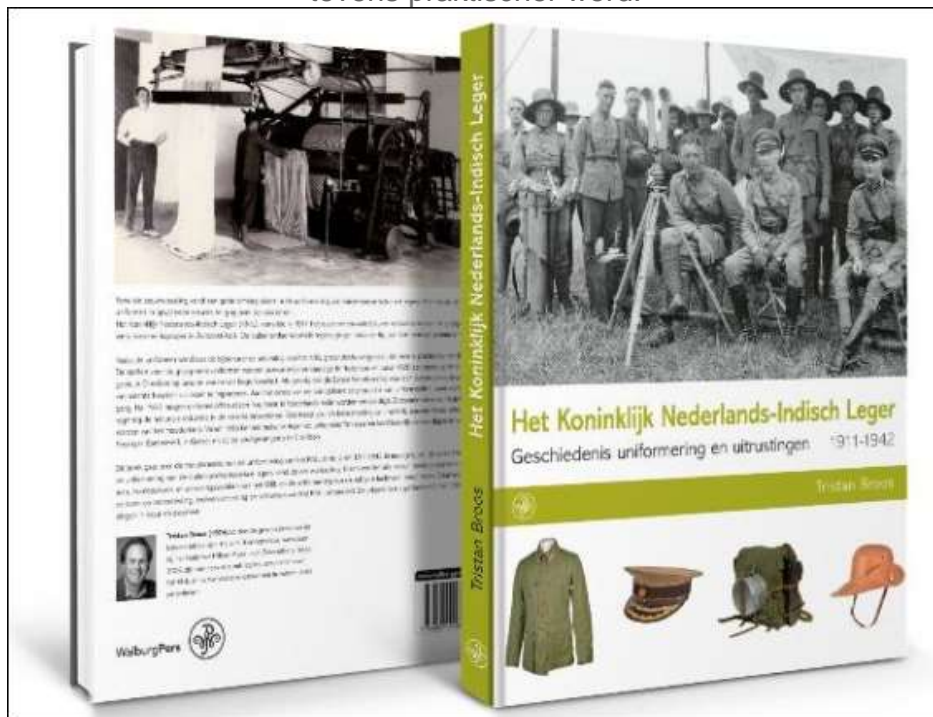
WalburgPers

*Het Koninklijk Nederlands Indisch Leger  
Geschiedenis, uniformering en  
uitrusting, 1911-1942*

door Tristan Broos

## Eind december verscheen deze rijk geïllustreerde uitgave, over de uniformering van het KNIL.

Rond de eeuwwisseling vond een grote omslag plaats in de uniformering van buitenlandse koloniale legers. Men stapte af van uniformen in opvallende kleuren en ging over op kaki of dril. Het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (KNIL), verruilde in 1911 het oude vertrouwde blauwe velduniform voor het grijsgroen en werd hiermee koploper in Zuidoost-Azië. De buitenlandse koloniale legers gingen circa dertig jaar later over op groene uniformen. Naast de uniformen werd ook de bijbehorende uitrusting van het KNIL grotendeels aangepast, die tevens praktischer werd.



De stoffen voor de grijsgroene uniformen werden aanvankelijk vervaardigd in Nederland en vanaf 1920 ook deels bij de strafgevangenis te Cheribon op Java en waren van hoge kwaliteit. Als gevolg van de Eerste Wereldoorlog was men echter genoodzaakt stoffen van slechte kwaliteit uit Japan te importeren. Aan het einde van de oorlog komt de productie van uniformstoffen weer normaal op gang. Na 1935 mogen uniformstoffen alleen nog maar in Nederlands-Indië worden vervaardigd. Zodoende wilde de Nederlandse regering de nationale industrie in de kolonie bevorderen. Daarnaast zou de bevoorrading van het KNIL dan niet teveel afhankelijk worden van het moederland. Vanaf 1936 liet het Indische leger de uniformstoffen daarom hoofdzakelijk vervaardigen bij de Preanger Bontweverij in Garoet en bij de strafgevangenis te Cheribon.

Dit boek gaat over de transformatie van de uniformering van het KNIL in de jaren 1911-1942 in navolging van de grote omslag van de uniformering van de buitenlandse koloniale legers rond de eeuwwisseling. Hierin worden alle verschillende grijsgroene uniformen, hoofddeksels en uitrustingsstukken van het KNIL en de uniformering van de militaire luchtvaart beschreven. Daarnaast worden de over- en onderkleding, lederen uitrusting en schoenen van het KNIL behandeld. De uitgave is rijk geïllustreerd met 1065 afbeeldingen in kleur en zwartwit.

**Het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger • Geschiedenis, uniformering en uitrusting, 1911-1942, door Tristan Broos**

**€ 59,99**



